

[< terug naar Documenten](#)

Antwoorden op kamervragen van de leden Duyvendak, Vendrik en van Dam over mogelijke beïnvloeding van het welzijn van mensen door UMTS-antennes.

07-11-2003 | persbericht | onderwerp: Antennebeleid

Antwoorden op kamervragen van de leden Duyvendak, Vendrik en van Dam over mogelijke beïnvloeding van het welzijn van mensen door UMTS-antennes.

Vragen van de leden Duyvendak en Vendrik (beiden GroenLinks) aan de ministers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, van Economische Zaken en de staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer over mogelijke schade aan de gezondheid door straling van UMTS-masten. (Ingezonden 2 oktober 2003)

De Minister van Economische Zaken, mr. L.J. Brinkhorst heeft deze vragen mede namens de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, als volgt beantwoord.

1. Kent u het TNO-onderzoek waaruit blijkt dat antennes van UMTS-masten schadelijk kunnen zijn voor de volksgezondheid?

Antwoord 1

Ja, dit onderzoek is door TNO uitgevoerd in opdracht van de ministeries van EZ, VROM en VWS. In het onderzoek is een statistisch significante relatie gevonden tussen de aanwezigheid van radiofrequente velden die lijken op die van een UMTS basisstation en het ervaren welzijn van de proefpersonen. De resultaten van dit onderzoek zijn op 30 september 2003 door de Minister van EZ, mede namens de Minister van VWS en de Staatssecretaris van VROM aan de Tweede Kamer aangeboden (brief d.d. 30 september 2003, nr. ez03000512).

2. Bij welke afstand tot woonbebouwing veroorzaken UMTS-masten deze schadelijke effecten voor de volksgezondheid?

Antwoord 2

Bij het onderzoek is een statistisch significante relatie gevonden tussen de aanwezigheid van radiofrequente velden die lijken op die van een UMTS basisstation en het ervaren welzijn van de proefpersonen. Opgemerkt moet worden dat de opzet en het resultaat van dit onderzoek vooralsnog uniek zijn; herhaling hiervan door een onafhankelijk instituut is nodig om te bezien of de bevindingen van het door TNO gevoerde onderzoek bevestigd kunnen worden. Het is van groot belang aandacht te schenken aan de vraagstelling of er daadwerkelijk, en zo ja in welke mate, een (blijvend) effect op de gezondheid is.

De bij dit onderzoek gebruikte veldsterkte (maximaal 1 Volt per meter) is vergelijkbaar met wat doorgaans gemeten wordt aan de voet van antennes (op het dak van het gebouw) en wat door TNO op straat en bij mensen thuis maximaal gemeten is.

3. Deelt u de mening dat het voorzorgsbeginsel van toepassing moet zijn, en dat er eerst meer duidelijkheid moet zijn over de gezondheidseffecten voordat UMTS-masten in gebruik mogen worden genomen? Zo ja, bent u van plan deze opvatting in rijksbeleid om te zetten? Zo neen, waarom niet?

Antwoord 3, 4 en 5

Zoals in de brief aan de Tweede Kamer is aangegeven worden de resultaten van het onderzoek serieus genomen, maar kunnen deze nu niet leiden tot definitieve beleidsconclusies. Onderzoeken als deze dienen op verschillende wijzen te worden gevalideerd. Het onderwerp basisstations voor mobiele telefonie is een van de casussen die zullen worden besproken tijdens de komende discussie die de Staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer met de Tweede Kamer wil voeren over het nuchter omgaan met risico's en de aanvaardbaarheid daarvan (brief aan de Tweede Kamer inzake "Nuchter omgaan met risico's, nr. vrom030680).

4. Deelt u de mening dat de plaatsing van UMTS-masten op of bij woonbebouwing binnen de schadelijke afstand op grond van het voorzorgsbeginsel moet worden voorkomen? Zo ja, bent u

van plan deze opvatting in rijksbeleid om te zetten? Zo neen, waarom niet?

Zie antwoord vraag 3

5. Wat gaat u doen om te zorgen dat bij de masten die al zijn geplaatst - bijvoorbeeld Vodafone heeft al 20% van Nederland met masten uitgerust - geen gezondheidsschade optreedt?

Zie antwoord vraag 3

6. Wilt u er zorg voor dragen dat het betreffende TNO-rapport naar de Tweede Kamer wordt gestuurd, zo mogelijk voorzien van een Kabinetsstandpunt?

Zie antwoord vraag 1

Vragen van het lid Van Velzen (SP) aan de Ministers van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over mogelijke schade aan de gezondheid door UMTS-masten. (Ingezonden 2 oktober 2003)

1. Bent u het bekend met de resultaten van het onderzoek door TNO naar de relatie tussen elektromagnetische velden van UMTS masten en gezondheidsklachten van mensen? 1)

Antwoord 1

Ja, dit onderzoek is door TNO uitgevoerd in opdracht van de ministeries van EZ, VROM en VWS. De resultaten van dit onderzoek zijn op 30 september 2003 door de Minister van EZ, mede namens de Minister van VWS en de Staatssecretaris van VROM aan de Tweede Kamer aangeboden (brief d.d. 30 september 2003, nr. ez03000512).

2. Bent u van mening dat de conclusies van het onderzoek van dien aard zijn dat nader wetenschappelijke onderzoek naar de effecten van elektromagnetische velden (zoals bij UMTS en GSM masten) op de menselijke gezondheid en welzijn gerechtvaardigd en noodzakelijk is? Zo ja, wanneer gaat u opdracht geven voor het uitvoeren van nader onderzoek? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2

Ja. In de hiervoor vermelde brief van de Minister van EZ, mede namens de Minister van VWS en de Staatssecretaris van VROM, is aangegeven dat de resultaten van dien aard zijn dat nader wetenschappelijk onderzoek gerechtvaardigd en noodzakelijk is. Tevens wordt aangegeven dat de regering de Gezondheidsraad zal vragen om, naar aanleiding van deze resultaten en in aanvulling op de in februari jl. uitgebrachte aanbevelingen voor onderzoek, over mogelijke onderzoeksprojecten te adviseren.

3. Geven de conclusies van het onderzoek u aanleiding om het voorzorgsprincipe toe te passen en het in gebruik nemen van UMTS-masten uit te stellen tot er wetenschappelijke duidelijkheid is over de gevolgen van de straling voor de volksgezondheid?

Antwoord 3

Zoals in de brief aan de Tweede Kamer is aangegeven worden de resultaten van het onderzoek serieus genomen, maar kunnen deze nu niet leiden tot definitieve beleidsconclusies. Het beleid ten aanzien van basisstations voor mobiele telefonie is een van de casussen die zullen worden besproken tijdens de komende discussie die de Staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer met de Tweede Kamer wil voeren over het nuchter omgaan met risico's en de aanvaardbaarheid daarvan (Brief aan de Tweede Kamer inzake "Nuchter omgaan met risico's", d.d. 22 september 2003, kenmerk DGM/SAS/2003088603).

4. Kunt u aangeven wat de Nederlandse normen voor de maximale blootstelling van de bevolking aan radiofrequente elektromagnetische velden zijn? Is het waar dat in andere Europese landen zoals Zwitserland, Italië en Oostenrijk (Land Salzburg) de normen veel strenger zijn? Kunt u verklaren waarom de Nederlandse normen in vergelijking met eerder genoemde landen minder streng zijn? 2)

Antwoord 4

In Nederland worden de door de Europese Commissie aanbevolen blootstellinglimieten en maximale veldsterktes (referentieniveaus) gehanteerd. Deze zijn overgenomen van de aanbevelingen van de International Commission on Non-Ionising Radiation Protection (ICNIRP). Deze waarden zijn bedoeld om, met inachtneming van ruime veiligheidsmarges, te voorkomen dat bij blootstelling aan elektromagnetische velden negatieve gezondheidseffecten ten gevolge van opwarming (thermische effecten) van het menselijk lichaam optreden. Bij de frequenties die gebruikt worden voor mobiele telefonie (GSM 900, GSM 1800 en UMTS) zijn de aanbevolen referentieniveaus voor de veldsterkte 41, 58 en 61 Volt per meter (V/m) respectievelijk. In 1999 is de Gezondheidsraad gevraagd antwoord te geven op de vraag of er "vanuit wetenschappelijk oogpunt aanleiding is om op basis van het voorzorgbeginsel stringenter normen te hanteren dan op basis van de bekende thermische effecten". Op basis van de toen bekende wetenschappelijke gegevens en met inachtneming van de mededeling van de Europese Commissie over de toepassing van het voorzorgbeginsel heeft de

Gezondheidsraad in haar advies "GSM-basisstations" geconcludeerd dat het antwoord op de vraag negatief was.

Afspraken over de beperking van de blootstelling van de bevolking aan de velden afkomstig van (bouwvergunningvrije) antenne-installaties voor mobiele telefonie zijn gemaakt in het kader van de totstandkoming van het convenant tussen operators, VNG en het Rijk. Daarbij zijn, naast de genoemde referentiewaarden, extra waarborgen opgenomen op basis waarvan aangenomen mag worden dat de feitelijke blootstelling van de bevolking doorgaans aanzienlijk lager zal zijn. In de praktijk blijkt dat op voor het publiek toegankelijke plaatsen de veldsterkte doorgaans niet hoger is dan 1 V/m.

In de meeste Europese landen worden thans de door ICNIRP en EU aanbevolen blootstellinglimieten en referentieniveau's gehanteerd. Met betrekking tot beleid en normstelling in de in de vraag genoemde landen, kan het volgende worden opgemerkt.

In Zwitserland worden de aanbevelingen van ICNIRP gehanteerd als blootstellinglimiet (immissie waarden). In aanvulling op de blootstellinglimiet zijn bronlimieten (emissie waarden) voor iedere installatie ingevoerd. De daaruit afgeleide referentieniveaus bedragen 4 V/m voor 900 MHz en 6 V/m voor 1800 MHz.

In Italië worden in algemene zin de blootstellinglimieten en referentieniveau's uit de EU aanbeveling gehanteerd. Specifiek voor elektromagnetische velden afkomstig van vaste inrichtingen voor mobiele telefonie en omroep geldt een lager referentieniveau (20 V/m). Daarnaast geldt voor deze elektromagnetische velden de zogenaamde "attentiewaarde" van 6 V/m. Deze "attentiewaarde" mag niet worden overschreden "in gebouwen die worden gebruikt voor verblijf langer dan 4 uur per dag en in daarbij horende buitenverblijven zoals balkons, terrassen en tuinen". Dezelfde maximale waarde van de veldsterkte (6 V/m) geldt tevens ook als zogenaamde "kwaliteitsdoelstelling" voor "intensief bezochte" buitenverblijven (bijvoorbeeld sportterreinen, recreatiegebieden etc.). De Italiaanse regelgeving en de daarbij gehanteerde waarden zijn geformuleerd met een beroep op het voorzorgbeginsel.

In Oostenrijk zijn de grenswaarden voor blootstelling aan elektromagnetische velden beschreven in een technisch document (NORM S1120) en wijken nauwelijks af van de EU aanbevelingen. Deze waarden zijn op nationaal niveau geldig. In Salzburg is op basis van het voorzorgbeginsel een veel lagere blootstellinglimiet ingevoerd en op vrijwillige basis door de netwerkexploitanten geaccepteerd. Uit metingen blijkt overigens dat deze waarden regelmatig worden overschreden. Een verzoek om de "Salzburger voorzorgwaarde" op nationaal niveau in te voeren is in januari 2002 bij het Oostenrijkse parlement ingediend. Het verzoek is uiteindelijk afgewezen omdat "de politieke argumenten voor de invoering van de Salzburger voorzorgwaarden niet werden gesteund door wetenschappelijke gegevens".

Toelichting:

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen terzake van de leden Duyvendak en Vendrik, ingezonden 2 oktober 2003.

Vragen van het lid Van Dam (PvdA) aan de Minister van Economische Zaken over mogelijk nadelige beïnvloeding van het welzijn van mensen door UMTS-antennes. (Ingezonden 3 oktober 2003)

1 Hoeveel UMTS-antennes staan er op dit moment in Nederland opgesteld?

De exacte aantallen zijn mij niet bekend. Een aantal mobiele operators is gestart met de plaatsing van UMTS antennes in Nederland.

2 Hoeveel van deze UMTS-antennes zijn er in werking?

- KPN begint in de loop van dit jaar met het plaatsen van de eerste UMTS antennes en volgend jaar kan er in de Randstad beperkt gebruik van worden gebruikt.
- Vodafone heeft al enige UMTS antennes staan en deze antennes worden voor testdoeleinden gebruikt
- Orange is gestart met de voorbereidingen voor het uitrollen van haar UMTS netwerk.
- T-Mobile heeft een operationele proefopstelling bij de TU Delft. Voorbereidingen voor de bouw van het netwerk zijn gestart.
- Telfort heeft nog geen UMTS antennes geplaatst

3 Deelt u de mening, gezien de conclusies van het rapport, dat deze UMTS-antennes in werking mogen zijn?

Ja. De resultaten van het TNO onderzoek geven op dit moment geen aanleiding om het bestaande beleid ten aanzien van UMTS te wijzigen. Het TNO onderzoek dient gereproduceerd te worden door onafhankelijke wetenschappelijk onderzoeksbureaus om de TNO resultaten te valideren. Tevens dienen de de bij het TNO onderzoek gebruikte methodologie en statistieken te worden verbeterd. Dit vormt een extra aandachtspunt bij vervolgonderzoek.

4 Gesteld dat vast komt te staan dat het welzijn van mensen door UMTS-antennes nadelig wordt beïnvloed, welke consequenties zult u hieraan verbinden en welke mogelijkheden heeft u om in te

grijpen?

Indien wetenschappelijke vervolgonderzoeken zouden aantonen dat de gezondheid van mensen blijvend of nadelig wordt beïnvloedt zal ik samen met de sector maatregelen nemen. Het is te vroeg om daar nu al uitspraken over te doen.

5 Hoe verhoudt zich dit mogelijk ingrijpen tot de contractuele verplichting die de eigenaren van de UMTS-frequenties hebben om op 1 januari 2007 een landelijk dekkend netwerk tot stand te hebben gebracht?

De bevindingen van TNO zijn op dit moment geen reden om de contractuele verplichtingen, die de eigenaren van de UMTS netwerken hebben, te wijzigen.

6 Op welke termijn verwacht u duidelijkheid aan de sector te kunnen verstrekken over deze kwestie?

Er dient eerst meer wetenschappelijk vervolgonderzoek uitgevoerd te worden voordat er conclusies getrokken kunnen worden, zie hiervoor ook het antwoord onder vraag 3. De sector is op de hoogte gesteld en zal de komende tijd actief betrokken worden bij de uitwerking

Toelichting:

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen terzake van de leden Duyvendak en Vendrik en van het lid Van Velzen, beide ingezonden 2 oktober jl.

Meer informatie

Voor meer informatie over dit onderwerp kunt u terecht bij Postbus 51, telefoon 0800 - 6463951, e-mail: ezinfo@postbus51.nl

Voor journalisten: Judith Thompson, persvoorlichter, telefoon (070) 379 61 74, e-mail: C.J.Thompson-Sepmeijer@minez.nl

< [terug naar Documenten](#)

Verwante informatie

○ [Antennebeleid](#)